Какво работи съдията?

Новини | Общество | на 26.12.2021 10:51 | от Зорница Стоилова

Защо говорим за това?

Това е професия, която се грижи да съхранява много важна ценност в нашето общество - справедливостта.

Какво е справедливост? Как решаваме кой е прав и кой е крив, когато двама души спорят? Защо са ни законите? И какво става, когато ги нарушаваме?

Разговаряхме със съдия Владимир Вълков, за да научим отговорите на тези важни въпроси. И да разберем как работи правото. Той упражнява тази професия от повече от 20 години. Съдия Вълков работи и с деца. Разработил е различни игри, с които да им помогне да разберат какви са правилата в нашето общество и какво се случва, когато не ги спазваме. Запознай се с професията на съдията.

Какво работи един съдия? Кои са най-важните му задачи?

Ще цитирам пожелание от дъщеря си към съпругата ми, която също е съдия: мамо, желая ти да решаваш споровете, които хората не могат да решат сами. Тази е същинската работа на съдията. Съществуват най-различни начини за разрешаване на един спор. Например участниците могат да преговарят. Но когато спорещите не могат сами да намерят изход от спорна ситуация, съдията определя кой има право в конкретния случай.

Съдията не оценява чуждото поведение според собственото си разбиране за правилно и грешно, а го съпоставя с описаните в закона граници на приемливо поведение. Първата му задача е да знае правилата. Защото те осигуряват равни възможности за всички.

Някои спорове могат да бъдат семейни - например когато двама души се развеждат. Други могат да се отнасят например за разделянето на някакви имоти. И в двата случая става въпрос за нещо ценно, което по една или друга причина не може да бъде разпределено доброволно. Понякога обаче хората посягат на ценни за другите неща, без да имат право по закон. На вещите им, на здравето, дори на живота им. Това се определя като престъпление и се съди по наказателния закон. Да вземеш чужда вещ без съгласие на собственика, защото я смяташ за своя, е престъпление.

И все пак: не всяко описано в наказателния закон поведение е престъпление. Важно е както какво е направено, така и кой и защо го е направил.

Ще дам един пример: едно дете, ще го наречем Иван, оставя на площадката любимата си играчка, за да си вземе сладолед. Друго дете, което ще наречем Павел, я взема да си поиграе. Когато Иван се връща на площадката, той вижда своята играчка в ръцете на Павел. Отива при него и хваща играчката. Павел я дръпва и побягва с нея. Та в тази случка ценното и за двамата се оказва играчката. Тя е една, а двамата искат да си играят с нея. Този спор не стига до съда, защото обичайно се намесват родителите и разрешават спора, но ще го използвам, за да онагледя важните задачи за съдията.

Спорът между Иван и Павел е граждански и засегнатото в случая е правото на собственост. Законът казва, че собственикът на вещта може да определи какво да прави в нея и задължава всеки друг да се въздържа да я взема без съгласието на собственика. Описаната случка не сочи на престъпление, защото Павел не смята играчката за своя, а иска само да си поиграе с нея. Важно е да отбележим и че деца до 14-годишна възраст не могат да носят наказателна отговорност, т.е. да бъдат третирани като извършители на престъпление. Това, разбира се, не значи, че такова поведение остава без внимание. Предвиден е друг подход за работа с дете, извършило престъпление. Намесата на съд е предвидена само ако се налага да бъде настанено детето в специално училище.

Втората много важна задача за съдията е да разбере позицията и на двете спорещи страни и да се постарае всяка от тях да разбере гледната точка на другата. Да разбираш чуждата гледна точка, не означава да я приемеш, а да зачетеш правото на друг да разбира нещата по различен начин.

Третата важна задача за съдията е да осигури възможност на страните да докажат твърденията си. Ако твърдението не бъде доказано, законът задължава съда да приеме, че такова нещо не се е случило.

След като страните представят всичките си доказателства, съдията е длъжен да разреши спора - като приложи закона и обясни на всички неговия смисъл. Животът е много по-шарен от правилата. Често на съдията се налага да търси решение, което не произтича от буквалния прочит на конкретното правило.

Затова съдията трябва да помни защо съществува това правило, какво ценно нещо се пази с него. И да обясни пътя, по който е стигнал до взетото решение.

Какъв е проблемът?
Не можем да намерим решение, ако не знаем какво се е случило.

Чии права са засегнати?
Правилото е, че ако искаш защита, трябва да я потърсиш. Затова и този, който търси защита, описва своята представа за случилото се.

Кой е съпричастен към проблема?
Този, който търси защита, посочва и срещу кого я търси. Съдията, който гледа граждански дела, разбира за случилото се от описаната случка в документ, наречен искова молба.

Какво всъщност се е случило?
За да реши спора според закона, съдията се нуждае от категоричен извод, че твърдяното наистина се е случило. Затова и онзи, който търси защита, е длъжен да докаже своите твърдения.

Как да разберем какво се е случило?
Обичайно е да виждаме в ситуацията това, което е в наш интерес. По-малко внимание обръщаме на нещата, които са в интерес на другите.

Ето защо изключително важно е да бъде чут и този, срещу когото се води делото. В съда той се нарича ответник. Ответникът също трябва да докаже своите твърдения. Това може да стане с документ, конкретен предмет, свидетел, мнение на експерт.

Понякога доказателствата не са достатъчни, за да сме сигурни какво точно е станало. А не е добре да осъдиш някого, ако не си сигурен. Тогава законът задължава съда да приеме, че не е станало така, както се твърди. Ако не се е случило твърдяното, съдът отхвърля иска или оправдава подсъдимия.

Разбрахме, че сте осъдили Вълка от "Червената шапчица" с помощта на ученици. Разкажете ни за това.

Всъщност не аз, а деца съдят Вълка. - ученици от 2., 3. и 4. клас. Удивителен е техният поглед върху проблема. Децата участват пряко в целия процес от създаването на закона до неговото прилагане. Аз им помагам да опознаят правилата и всички стъпки от тяхното създаване и прилагане. Те влизат в различни роли - решават например дали е правилно да се ядат хора. И ако не - какво е справедливото наказание.

В ролята на участващи в конфликта или негови свидетели те представят своя прочит на приказката. Други деца пък влизат в ролята на адвокати и прокурори - едни обясняват защо Вълкът е невинен, други - защо трябва да бъде наказан. Всичко е като при реално разследване на престъпление. Досега не се е случвало Вълкът да се размине без повдигнато обвинение. Когато децата прокурори приемат, че Вълкът е извършил очертаното в детския закон престъпление, се провежда наказателен процес в истинска съдебна зала. Там децата, които са избрали ролята на съдии, за първи път разбират за историята и като истинските съдии решават дали е доказано, че Вълкът е изял човек. Решават също дали това е по негова вина. Ако отговорът е “да”, решават с какво наказание ще осигурят целите в Наказателния закон - например всички в гората да се чувстват в безопасност. Аз съм много впечатлен от мъдростта, с която децата подхождат към проблема - и от хъса, с който приемат предизвикателството.

Въпросника към тази статия можеш да решиш онлайн на:
/book/1808-kakvo-raboti-sadiyata

Сканирай този QR-код и влез директно във въпросника ->

©"Вижте" е издание на Фондация Гутенберг 3.0. Всички права са запазени